

Tisztelt Turi Attila Elnök úr!
Tisztelt Bodonyi Csaba akadémikus úr!
Tisztelt Salamon Ferenc Tagozatvezető úr!
Tisztelt Kiállítók! Akadémikus társaim!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves vendégeink!

Bizonyára közölünk sokan szívesen emlékezünk vissza gyermekkori építőjátékainkra. A gyerekkori építő ösztön a „**kis világok**” **létrehozásának vágya**, amikor a gyermek belefeledkezve kockákat rakosgat, tornyot, homokvárat épít, sátrakat, bunkert készít. E kis világok építése során a gyermek rendszereket, összefüggéseket tapasztal meg, tervez, javít, újrakezd és máris ott találja magát a megálmodott kis világában a megépített díszletben, amelyben történek születnek és elevenednek meg, vagyis élettel telnek meg. Igen, ott kezdődik minden, amikor a játékból rend lesz, a rendből álom születik és az álomból újabb valóság.

Ez az **építő ösztön**: az ősi vágyunk, hogy alkossunk, formáljunk, maradandót hozzunk létre. Számomra az építészet ennek az ösztönnek a legnemesebb kifejezése: **kreativitás, felelősség, lélek- és anyagtisztelet** egyetlen gesztusban.

Ahogy Hamvas Béla írta: az emberi munka lényege nem az anyag leigázása, hanem a rend és a harmónia helyreállítása a világban. Az építész feladata nem csupán a forma, hanem **a láthatatlan rend megidézése** – hogy a tér és az anyag ne csak kiszolgáljon bennünket, hanem tükrözze a bennünk rejlő szellemi méltóságot.

Hamvas Béla a „Scientia Sacra” című művében így gondolkodik a szent építészeiről – az épület nem önmagáért van, hanem kozmikus rendet fejez ki.

Az ember lakhelye a belső állapotát tükrözi. A ház – ahogy a kert vagy a város – az ember lelki világának kivetülése.

(Hamvas az örök érvényű formákban hitt; szerinte a szakrális építészet ezért marad fenn évszázadokon át.)

Az építészet értéke nem a díszítésben, hanem a rendben és a szellemi mintában rejlik.

(Amit hagyomány alapján építünk, az időtállóbb, mint az aktuális divatok.)

Építeni annyi, mint közösséget alapítani. A ház és a város nemcsak fizikai tér, hanem a közösségi élet tere is, az építészet nem egyszerűen funkcionális műszaki tevékenység, hanem **szellemi, közösségformáló feladat**.

Az építészet **vallási és filozófiai aktus**, amelyben a szépség és a rend együttesen jelenik meg.

"Alkotni születünk erre a földre
S nem csak megélni szép napokat
Várakat emelni a hegytetőkre
Széles folyókra nagy hidakat

Alkotni születünk erre a földre
Meghódítani a természetet
Járható utakat hegyeken völgyeken
Gazdaggá tenni az életet”

Énekeltük 1982-ben Szörényi Levente - Kőműves Kelemen rock balladájának ősbemutatóján a Pesti Színházban. Egyike voltam a 12 kőművesnek.

Akkor még nem tudtam, hogy a valódi, kétkezi építés, építkezés, micsoda önbecsülést ad számomra, és ha nagy szavakat szeretnék használni - és mért ne -, nem tudtam, hogy milyen lelki magasságokba emelheti az embert.

Hálás vagyok a sorsnak, hogy megtapasztalhattam, milyen érzés az embernek saját gerendaházát felépíteni - vagy ahogyan az Őrségben mondják - boronaház. Átélni egy új "rend", vagyis egy új tér megszületését. A ház áll és azóta szenvedélyesen szeretek építeni. És ez a szenvedély árad a fotókon látható épületekből és ez ragad magával engem a kiállítást végig nézve.

A tárlat túlmutat az épületek fotóin, az építő ösztönről szól, hogy alkossunk, formáljunk, maradandót hozzunk létre.

Ez a kiállítás azt is üzeni nekünk, hogy az **építő ösztön** nem áll meg a házak és városok határainál. A **határtalan országépítés lehetősége** két irányú – az egyik az a belső, szellemi építkezés, amely kultúrát, tudást, közösséget és jövőt formál. A másik a határainkon kívüli országrész kincseinek megőrzése.

Az országépítés legfontosabb terepe nem kívül, hanem **belül** van: az emberi lélekben, az erkölcsi és szellemi alapokban. Ez a „határtalan országépítés” nem térképek és határok kérdése: ez **belső alkotás**, felelősség, értékteremtés és egymás iránti figyelem. A világ formálása önmagunk formálásával kezdődik.

A különleges épületek láttán az ember legszívesebben felkiáltana: „Építők! még, még, még építsetek, hogy legyen hol vigadnunk, legyen hol okulnunk és legyen menedékünk.”
Isten éltesse az Élő Magyar Építészetet!

Köszönöm a megtisztelő felkérést, hogy én megnyithatom Makovecz Imre születésének 90. évfordulójára rendezett kiállítást.